خبر

درگذشت ناگهانی وزیر خارجه بلاروس

وزارت خارجه بلاروس دیروز از درگذشت ولادیمیر ماکی، وزیرخارجه این کشور خبر داد. خبرگزاری رسمی بلاروس (بلتا) با انتشار این خبر، علت مرگ وزیر خارجه ۶۴ ساله بلاروس را صرفا با واژه «ناگهانی» توصیف کرد و در مورد علت مرگ وی جزئیاتی ارائه نداد. وزیر خارجه بلاروس ماه گذشته در سفر خود به ایران در دیدار با حسین امیرعبداللهیان، وزیر خارجه کشورمان در مورد توسعه مناسبات گفت‌وگو کرده بود. ماکی از سال ۲۰۱۲ مسئولیت وزارت خارجه بلاروس را در اختیار داشته است. بلاروس در دوره ریاست جمهوری الکساندر لوکاشنکو، همواره متحد استراتژیک روسیه بوده و از زمان آغاز جنگ اوکراین در اسفند گذشته، نقش فعالی در حمایت از مسکو در این جنگ داشته است. به گزارش خبرگزاری اسپوتنیک، ولادیمیر ماکی قرار بود روز دوشنبه با سرگئی لاوروف همتای روس خود گفت‌وگوهایی داشته باشد. آناتولی گلازا، سخنگوی وزارت خارجه بلاروس خبر درگذشت ولادیمیر ماکی، وزیر خارجه این کشور را تایید کرد اما او نیز جزئیاتی در این باره نگفت و اظهار کرد که قرار است اطلاعیه‌ای در این زمینه منتشر شود. وی گفت: «روز جمعه، ولادیمیر ماکی برنامه‌های کاری هفته را بررسی می‌کرد اما او چند ساعت پیش به طور ناگهانی درگذشت. متاسفانه ولادیمیر ماکی را از دست دادیم. هیچ نشانه‌ای از مرگ او وجود نداشت. این ضایعه بزرگی برای همه ماست.»

رئیس مرکز مطالعات دانشگاه بیروت در گفت‌وگو با «جام جم»:

صهیونیست‌ها فقط به فکر بقای حداقلی خود هستند

حسین یاری
گروه بین‌الملل

روند تعیین رئیس‌جمهور در لبنان کماکان با کندی مواجه شده است. از سوی دیگر، مستندات موجود نشان می‌دهد بازیگران خارجی مانند آمریکا، عربستان سعودی و فرانسه که حامیان سنتی جریان ۱۴مارس (جریان غربگرای لبنان) محسوب می‌شوند، بار دیگر در پشت پرده ایجاد ناآرامی‌های داخلی در بیروت بوده و قصد دارند برای چندمین بار طی سال‌های گذشته و اخیر مانع شکل‌گیری و استمرار ثبات سیاسی و امنیتی در این کشور شوند. در خصوص تحولات اخیر لبنان، گفت‌وگویی با دکتر طلال عتریسی، رئیس مرکز مطالعات سیاسی دانشگاه بیروت انجام داده‌ایم که در ادامه می‌خوانید.

اخیرا بار دیگر شاهد تاخیر در تعیین رئیس‌جمهور لبنان هستیم. به نظر می‌رسد یکی از اصلی‌ترین اهداف دشمنان در لبنان، بی‌ثباتی سیاسی در داخل این کشور و در مرحله بعد، راه‌اندازی جنگ داخلی در بیروت باشد. نظر شما در این خصوص چیست؟

اهداف آمریکا، عربستان سعودی و اسرائیل و متحدان آنها در بیروت کاملا مشخص است. آنها بارها تلاش کرده‌اند تا مقاومت را از معادلات سیاسی لبنان حذف کنند یا حداقل آن را در انزوا قرار دهند. پس از انفجار بندر بیروت و اتهامات واهی و دروغینی که در این خصوص دشمنان وارد کردند، این روند در حال شدت‌گیری بود اما نتایج کسب شده در انتخابات پارلمانی همه محاسبات دشمنان مقاومت را نقش برآب کرد. بنابراین، هرگونه تحولی که در لبنان رخ می‌دهد از جمله بی‌ثباتی سیاسی و امنیتی، باید در چارچوب رویکرد کلان دشمنان مقاومت مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد. حزب‌ا... لبنان و گروه‌های مقاومت هم در بطن جامعه و هم در پارلمان دارای اقتدار پررنگ و حداکثری هستند. در چنین شرایطی رصد نقشه‌های دشمنان به بهترین نحو ممکن از سوی مقاومت صورت می‌گیرد.

یعنی شما از یک رویکرد کلان سخن می‌گویید که بر تاکتیک‌ها و رفتارهای جریان غربگرای لبنان و حامیان آنها اعم از آمریکا و عربستان و رژیم صهیونیستی سایه افکنده است؟

دقیقا همین طور است. سال‌هاست دشمنان در صدد زدودن گفتمان مقاومت از منظومه سیاسی لبنان هستند. در هر حال حزب ا... و متحدان آن (جریان ۸مارس) توانسته است بسیاری از نقشه‌های دشمنان را با ذکاوت و قاطعیت ناکام بگذارد و مانع تبدیل شدن بیروت به کانونی بی‌ثباتی و ناامنی شود. در چنین شرایطی مخالفان مقاومت، اعم از مخالفان گفتمانی و سیاسی آن از هر گونه فرصتی برای ضربه زدن به حزب‌ا... و مقاومت استفاده می‌کنند. پس ما از یک راهبرد و استراتژی سخن می‌گوییم که در ذیل آن، روش‌ها و تاکتیک‌های متنوعی (از سوی دشمنان) تعریف می‌شود. زدودن مقاومت از لبنان، هدف مشترک همه دشمنان ملت ماست. با این حال آنها ماهیت مقاومت، پویایی و جاودانگی آن را نشناخته‌اند. مقاومت اساسا از معادلان منطقه و جهان غیر قابل حذف است. اتفاقا این گفتمان‌ها مبتنی بر سرسپردگی و تسلیم پذیری هستند که در نهایت محکوم به شکست و نابودی می‌شوند.

بسیاری از تحلیلگران، از جنگ ۳۳روزه تابستان ۲۰۰۶ به‌عنوان یک نقطه عطف در حیات لبنان و منطقه یاد می‌کنند. آیا به نظر شما نبرد نظامی حزب‌ا... و رژیم صهیونیستی محدود به همان نبرد بوده است؟

درست است. جنگ ۳۳روزه سال ۲۰۰۶ و پیروزی بزرگ مقاومت در این جنگ، محاسبات دشمنان و ثوابت ذهنی و عملیاتی آنها را تغییر داد. این پیروزی بزرگ مقاومت، استراتژی دشمنان و نه فقط تاکتیک‌های آنها را هدف قرار داد. در حال حاضر جنگ ۳۳روزه سال ۲۰۰۶ به اشکال دیگر در حال تکرار است. این جنگ، امروز ماهیتی اقتصادی و سیاسی دارد. دشمنان بارها تلاش کردند تا حزب‌ا... را عامل تحریم ملت لبنان معرفی کنند تا به این روش، مقاومت و مردم را مقابل یکدیگر قرار دهند اما درنهایت، شاهد شکست این نقشه بودیم. امروز حزب‌ا... در برابر دشمن صهیونیستی آماده‌تر از هر زمان دیگری است. صهیونیست‌ها نیز به وضوح می‌دانند هرگونه تقابلی با مقاومت در بعد نظامی، چه ضربه سخت و مهلکی را به آنها وارد خواهد کرد. امروز شاهد برتری میدانی همه گروه‌های مقاومت در برابر اسرائیل هستیم. به عنوان مثال در جریان نبرد شمشیر قدس در سال ۲۰۲۱ (سال گذشته) مشاهده کردیم که مقاومت فلسطین چگونه در برابر دشمن صهیونیستی توانمند، یکپارچه و قوی ظاهر شد و موشک‌های آن بر تل‌آویو و حیفا فرود آمد. امروز مقاومت در سراسر منطقه از جمله لبنان و فلسطین از ایده‌آل‌های خود سخن نمی‌گوید، بلکه از داشته‌ها و قدرت عینی خود روایت می‌کند. در چنین فضایی نه‌تنها جریان‌های مقاومت تحت تاثیر مانور سیاسی و رسانه‌ای دشمنان قرار نمی‌گیرند، بلکه معادلات منطقه را با گونه‌ای که می‌خواهند به آمریکا، اسرائیل و مهره‌های آنها تحمیل می‌کنند. این همان رمز موفقیت مقاومت است.

یادداشت

۳ سناریو پیش روی جنگ اوکراین

سعید سبحانی
گروه بین‌الملل

سال ۲۰۲۲ رو به پایان است و جنگ اوکراین وارد دهمین ماه خود شده است. اوکراینی‌ها با کمک آمریکا و کشورهای اروپایی توانسته‌اند در این مدت مقابل نیروهای روسیه ایستادگی کنند و در برخی نقاط، خسارت‌ها و شکست‌هایی را نیز به روسیه تحمیل کنند اما با فرا رسیدن زمستان، شرایط آنها و حامیان‌شان دشوارتر خواهد شد. از مدت‌ها پیش کارشناسان و تحلیلگران تاکید داشتند با فرا رسیدن زمستان، معادلات تغییر خواهد کرد و مسکو نیز طبیعتا با توجه به مشکلات طرف مقابل در زمستان، برنامه‌های متفاوتی را طراحی خواهد کرد. بر این اساس سه سناریو را می‌توان برای ماه‌های آینده متصور بود.

بر اساس سناریوی اول، روسیه می‌تواند با استفاده از برتری خود در فصل زمستان، پیروزی‌هایی را برای خود رقم بزند. ارتش روسیه در طول ماه‌های زمستان خطوط مقدم را تثبیت می‌کند و در عین حال گردان‌های جدیدی با نیروهای تازه بسیج شده می‌سازد. در همین حال، جمهوریخواهان که مجلس نمایندگان آمریکا را در اختیار گرفته‌اند، روند اختصاص بسته‌های تسلیحاتی جدید را برای اوکراین مسدود می‌کنند و روند ارسال تسلیحات از کشورهای اروپایی نیز کند می‌شود، زیرا اعضای اتحادیه اروپا بارها از مشکلات خود برای کمک طولانی‌مدت به اوکراین گفته‌اند اما روسیه گرچه در صنعت دفاعی با تحریم‌هایی در زمینه تجهیزات تخصصی و نیمه‌هادی‌ها مواجه شده اما قادر است زره و توپخانه کافی برای تجهیز نیروهای جدید خود تولید کند.

تا بهار، واحدهای جدید روسیه حمله می‌کنند و نیروهای اوکراینی را که از ماه‌ها جنگ خسته شده‌اند، عقب می‌رانند. حملات پهپادی و موشکی روسیه به نیروهای اوکراینی نیز ادامه دارد. بر اساس این سناریو، روسیه می‌تواند با استفاده از فصل سرما، شکست‌های زیادی به نیروهای اوکراینی تحمیل کند و مناطق بیشتری از این کشور را در اختیار بگیرد و بر این اساس غیرمحتمل نیست که کشورهای غربی از اوکراین بخواهند پیشنهاد روسیه را برای آتش بس بپذیرد و در آن صورت، زلنسکی، رئیس‌جمهور اوکراین نیز که به‌شدت تحت تاثیر مقامات غربی است، چاره‌ای جز پذیرش ندارد.

طولانی شدن جنگ

براساس سناریوی دوم که از مدت‌ها قبل درباره آن گمانه‌زنی می‌شود و مقامات اروپایی و برخی تحلیلگران درباره آن هشدار داده‌اند، آن طولانی شدن جنگ اوکراین برای ماه‌ها یا حتی چند سال آینده است. روسیه صدها هزار نیروی جوان را بسیج کرده و به لحاظ نیروی انسانی و تجهیزات، مشکلی ندارد. روسیه با اعلام عقب‌نشینی از شهر خرسون در ماه نوامبر، حدود ۳۰ هزار سرباز خود را در ساحل غربی رودخانه دنیپر تخلیه کرده است. آنها به سمت شرق عقب‌نشینی کرده و مقادیر زیادی تسلیحات را جا گذاشته‌اند که این مسأله در نگاه اول، یک پیروزی برای اوکراین است اما به اعتقاد کارشناسان، این عقب‌نشینی روسیه در نهایت این کشور را در موقعیت نظامی قوی‌تری قرار خواهد داد و پیشروی اوکراین را بسیار کند خواهد کرد. این مسأله باعث افزایش تلفات اوکراینی‌ها برای بازپس‌گیری مناطق اشغال شده خواهد شد.

رفتار روسیه در این مدت نشان می‌دهد که مشکلی با طولانی شدن جنگ ندارد و اتفاقا در همین مسیر گام برمی‌دارد چراکه طولانی شدن جنگ باعث می‌شود اقتصاد اوکراین تضعیف شود و روحیه نیروهای این کشور پایین بیاید زیرا هر روز از سوی کشورهای اروپایی و آمریکایی، اخباری در خصوص احتمال کاهش حمایت‌ها می‌شنوند. اروپایی‌ها با فرا رسیدن زمستان با مشکلات فراوانی در زمینه انرژی مواجه خواهند شد که از جمله آنها خاموشی‌های گسترده خواهد بود. همین مسأله در کنار افزایش قیمت‌ها باعث گسترش اعتراضات مردمی در این قاره خواهد شد و سیاستمداران و مقامات کشورهای اروپایی را به تغییراتی در سیاست حمایت از اوکراین وادار خواهد کرد. از سوی دیگر اگر جنگ اوکراین به درازا بکشد و تا انتخابات ۲۰۲۴ در آمریکا ادامه یابد، ممکن است با روی کار آمدن فردی مانند ترامپ و قطع حمایت‌ها از اوکراین، معادلات به کلی تغییر کند و این موضوعی است که در تحلیل‌ها درباره آن صحبت می‌شود. هرچند حساب کردن روی چنین احتمالاتی، یک قمار بزرگ است و بعید به نظر می‌رسد روس‌ها با اتکا به چنین مسائلی در حال طراحی ادامه جنگ باشند.

سناریوی سوم این است که اوکراینی‌ها با استفاده از کمک‌های غربی بتوانند خسارت‌های بیشتری به روسیه وارد کنند و ابتکارعمل در جنگ را به دست بگیرند. بر اساس این سناریو ممکن است اوکراین برخی مناطق اشغال شده را پس بگیرد اما نکته این است که حداقل تا کنون چهار منطقه از اوکراین با برگزاری همه‌پرسی‌هایی به روسیه پیوسته‌اند و مسکو نیز اعلام کرده این مناطق بخشی از خاک روسیه هستند. بر اساس دکترین نظامی روسیه، اگر کشوری علیه تمامیت ارضی روسیه اقدام کند، مسکو از هر ابزاری برای دفاع از خود استفاده می‌کند که احتمالا سلاح هسته‌ای نیز یکی از آنها خواهد بود.

در ماه‌های گذشته نیز گمانه‌زنی‌های زیادی درباره احتمال استفاده روسیه از سلاح هسته‌ای مطرح شده اما تا کنون هر دو طرف تلاش کرده‌اند به گونه‌ای در میدان نبرد رفتار کنند که از کشیده شدن کار به جاهای خطرناک بپرهیزند اما با تداوم جنگ و ادامه حملات احتمالی اوکراین به مناطقی که طرفداران روسیه در آنها زندگی می‌کنند، نمی‌توان هیچ گزینه‌ای را از نظر دور داشت.

گزارش

کمک مالی ۱۰ میلیارد دلاری قطر به ترکیه

فرصت جام جهانی برای اردوغان

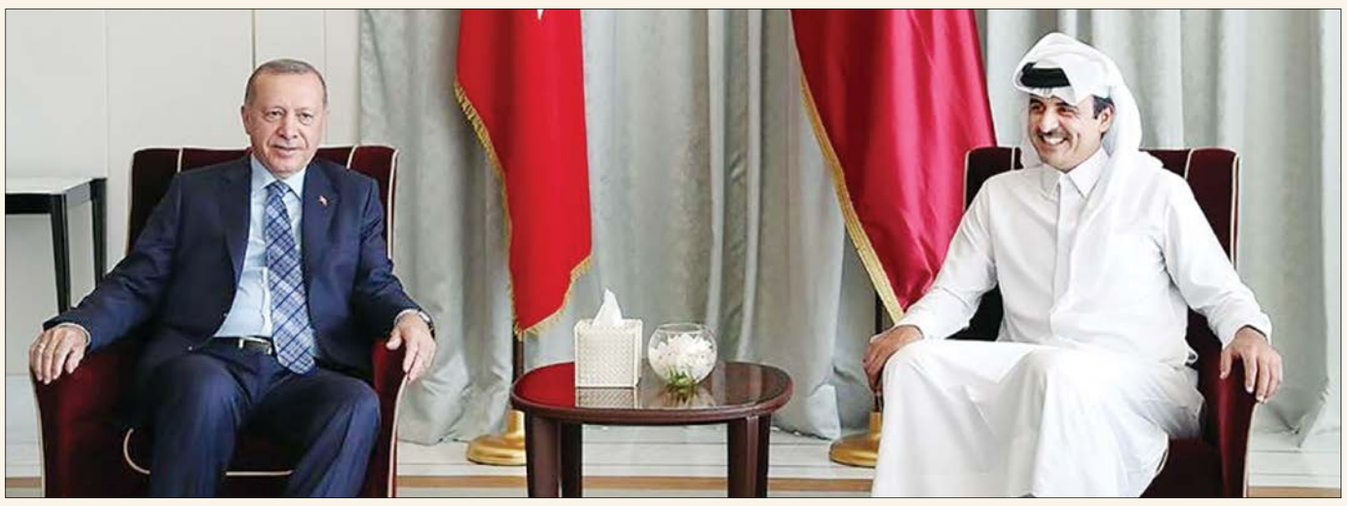

محمد علیزاده
گروه بین‌الملل

در شرایطی که حدود هفت ماه تا انتخابات ریاست‌جمهوری ترکیه باقی مانده و این کشور با مشکلات اقتصادی زیادی روبه‌روست خبرها حکایت از این دارد که رجب طیب اردوغان، رئیس‌جمهور این کشور تعاملاتی را با کشورهای عربی آغاز کرده تا با استفاده از دلارهای نفتی این کشورها برای کوتاه‌مدت، اوضاع نابسامان اقتصادی را تسکین دهد. این روند در بهار امسال با تعاملات ترکیه و عربستان در پرونده خاشقچی آغاز شد و رجب طیب اردوغان سفری به ریاض داشت. همزمان با این سفر و بهبود روابط ریاض و آنکارا، وزارت دادگستری ترکیه با انتقال محاکمه مظنونان سعودی‌الاصل در پرونده قتل جمال خاشقچی به ریاض موافقت کرد و چند روز بعد هم دادگاه استانبول با صدور رایی، مراحل قانونی پرونده خاشقچی در ترکیه را رسما بست.

اکنون هم فقط چند روز پس از حضور اردوغان در افتتاحیه جام‌جهانی در قطر و حضور او در کنار امیر قطر و ولیعهد عربستان مقامات بلندپایه ترکیه و برخی منابع گفتند که ترکیه و قطر در مراحل پایان رایزنی‌هایی برای سرمایه‌گذاری قطر در ترکیه هستند. اردوغان برای بازی افتتاحیه جام‌جهانی فوتبال روز یکشنبه گذشته در قطر بود و نورالدین نباتی، وزیر دارایی ترکیه نیز ماه گذشته با همتای قطری خود علی بن احمد الکواری دیدار کرد.

دو مقام بلندپایه ترکیه‌ای و یک منبع دیگر که خواستند نام‌شان فاش نشود، به رویترز گفته‌اند براساس رایزنی‌هایی که در جریان است دوحه تا ۱۰ میلیارد بودجه در اختیار آنکارا قرار می‌دهد. از این میزان، قطر سه میلیارد دلار آن را در پایان سال جاری میلادی در اختیار ترکیه قرار خواهد داد. یکی از این مقامات ترکیه‌ای اعلام کرد که کل تأمین مالی قطر به آنکارا ممکن است به‌صورت سوآپ یا اوراق قرضه بین‌المللی یا راه‌های دیگری باشد که رهبران ترکیه و قطر راجع به آن بحث کرده‌اند.

سپرده‌گذاری ۵ میلیارد دلاری ریاض در ترکیه

سخنگوی وزارت دارایی عربستان نیز دراین‌باره گفت که کشورش به همراه ترکیه در حال رایزنی و بحث و بررسی درخصوص موضوع سپرده‌گذاری به مبلغ پنج‌میلیارد دلار در بانک‌مرکزی ترکیه هستند. این سخنگو گفت: مرحله پایانی سپرده‌گذاری پنج‌میلیارد دلاری از سوی ریاض در بانک‌مرکزی دلار در حال انجام است.

این سرمایه‌گذاری‌ها در شرایطی است که در سال‌های اخیر کشورهای غربی، سرمایه‌گذاری کمتری در ترکیه داشته‌اند و صنعت گردشگری ترکیه نیز در یکی دو سال اخیر به‌دلیل همه‌گیری ویروس کرونا با مشکلاتی روبه‌رو بود. در چنین شرایطی ترکیه تلاش دارد از طریق روابط با کشورهایی که آنها را «دوست» قلمداد می‌کند به تامین منابع خارجی بپردازد تا وضعیت بازار ارز در این کشور متعادل شود.

بانک‌مرکزی ترکیه قبلا یک قرارداد سوآپ با بانک‌مرکزی قطر بسته بود که ارزش آن در ابتدا پنج‌میلیارد دلار بود اما در سال ۲۰۲۰ سه‌برابر شد و به ۱۵ میلیارد دلار رسید.

رویترز به نقل از منابع آگاه نوشته است: «حداقل مبلغ هشت‌میلیارد دلار پیش‌بینی شده است» اما مجموع آن می‌تواند «به ۱۰ میلیارد دلار» برسد که دو تا سه‌میلیارد دلار آن در سال جاری و بقیه در سال آینده به دست خواهد آمد. این می‌تواند یک مبادله یا اوراق قرضه یورو باشد اما آنها در حال بحث در مورد چند روش هستند. دومین مقام ترکیه‌ای گفت که مذاکرات برای تامین مالی دو تا سه‌میلیارد دلاری برای سال جاری بر اوراق قرضه یورو متمرکز شده است.

معاملات چندگانه

قطر روابط مستحکمی با ترکیه دارد که در زمانی که عربستان سعودی، امارات متحده عربی، بحرین و مصر در سال ۲۰۱۷ تحریمی را علیه قطر اعمال کردند، از دوحه حمایت کرد که در اوایل سال گذشته حل شد.

وزارت دارایی ترکیه تاکنون ۹ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۲ وام گرفته است که از ۱۱ میلیارد دلار وام خارجی پیش‌بینی‌شده برای سال جاری است و این وزارتخانه ۱۰ میلیارد دلار استقراض خارجی را برای سال ۲۰۲۳ پیش‌بینی کرده است.

آنکارا درحال‌حاضر در مجموع ۲۸ میلیارد دلار معاملات سوآپ ارزی با امارات، چین، قطر و کره‌جنوبی دارد و بانکداران تخمین می‌زنند حدود ۲۳ تا ۲۴ میلیارد دلار در ذخایر بانک‌مرکزی ترکیه وجود دارد.

بانک‌مرکزی ترکیه اخیرا به‌جای معاملات سوآپ، حساب‌های دپو را ترجیح داده است که شامل دلار یا یورو به‌جای ارزهای محلی وارد سیستم می‌شود.

تحلیلگران معتقدند اردوغان به دنبال آن است تا در سایه نزدیک‌شدن به انتخابات، منابع پول جدید خارجی را برای اقتصاد ترکیه فراهم و با این رویکرد بتواند ارزش لیر کشورش را تقویت کند.

برش

ترکیه و سیاست عادی‌سازی روابط

ترکیه از چند ماه قبل در حال عادی‌سازی روابط با برخی کشورهایی است که در گذشته با آنها دچار مشکلاتی بود. فؤاد اوکتای، معاون رئیس‌جمهور ترکیه در همین زمینه در سخنانی در مجلس این کشور گفت که تحولات ژئوپلیتیک اخیر در خاورمیانه بر رویکرد کشورهای منطقه در سیاست‌خارجی تأثیر گذاشته و افزود که رویکرد ترکیه در افزایش همکاری‌های منطقه‌ای باعث آغاز مرحله تازه‌ای در روابط با امارات و عربستان و اسرائیل شده است.

او افزود که تماس‌ها با مصر برای عادی‌سازی روابط در چارچوب اراده مشترک و منافع مشترک و احترام متقابل ادامه خواهد داشت و تأکید کرد که دولت ترکیه به آنچه منافع ملت در آن است ادامه می‌دهد.

ماه گذشته وزیر خارجه مصر اعلام کرد که روند مذاکرات برای عادی‌سازی روابط با ترکیه متوقف شده چون تغییری در عملکرد آنکارا دیده نمی‌شود.

سامح شکری در یک گفت‌وگوی تلویزیونی ضمن اعلام این خبر گفت که مسأله به رعایت قوانین و هنجارهای بین‌المللی مربوط می‌شود.

در آگوست گذشته رئیس‌جمهوری ترکیه اشاراتی مثبت به تقویت روابط این کشور با مصر نشان داد و گفت: «ملت مصر ملتی برادر است که نمی‌توانیم با آن در حالت دشمنی باشیم.»

وی افزود: ترکیه باید در کوتاه‌ترین زمان ممکن با ملت مصر به حالت عادی برگردد و با آن به صلح کامل برسد.

در پی آن دو کشور که از زمان کودتا علیه دولت محمد مرسی روابط‌شان قطع شده بود، مذاکراتی را برای ازسرگیری روابط برقرارکردند.

اکنون هم جام‌جهانی قطر کاتالیزوری برای بهبود روابط ترکیه و مصر شده است و رئیس‌جمهوری مصر و رجب طیب اردوغان، رئیس‌جمهوری ترکیه در حاشیه مراسم افتتاحیه جام‌جهانی ۲۰۲۲ قطر، با حضور تمیم بن حمد آل‌ثانی، امیر قطر، دیدار کردند؛ دیداری که به گفته ناظران، شاید راه را برای نزدیک‌شدن بیشتر مصر و ترکیه باز کند.

این نخستین دیدار السیسی و اردوغان از زمان ریاست‌جمهوری السیسی در سال ۲۰۱۴ بود. روابط مصر و ترکیه به‌دلیل مخالفت آنکارا با به‌رسمیت‌شناختن مشروعیت برکناری محمد مرسی، رئیس‌جمهوری سابق مصر توسط عبدالفتاح السیسی که وزیر دفاع بود، دچار تنش قابل‌توجهی شد.

دو کشور وارد درگیری سیاسی و رسانه‌ای گسترده‌ای شدند که نزدیک بود در سال ۲۰۲۰ و در لیبی به درگیری نظامی بینجامد؛ زیرا قاهره از خلیفه حفتر، ژنرال بازنشسته لیبیایی حمایت می‌کرد و ترکیه حامی دولت وفاق ملی سابق بود.